

*I. А. ЮР'ЄВА***ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ТА ДІАГНОСТИКИ КРИЗОВОГО СТАНУ**

Сучасні економічні процеси значною мірою залежать від ефективності податкової політики, яка є одним із основних інструментів регулювання фінансової стабільності держави. Необхідність в дослідженні сучасних особливостей оподаткування в контексті фінансової безпеки та діагностики кризового стану є надзвичайно важливим для забезпечення сталого економічного розвитку, підвищення рівня добробуту населення та запобігання кризовим явищам. У статті розглянуто теоретичні аспекти фінансової безпеки та методи її діагностики. Детально проаналізовано особливості податкової політики в умовах кризових ситуацій та вплив податкових новацій на фінансову стабільність. На завершення запропоновано заходи щодо оптимізації податкового навантаження, що сприятиме підвищенню ефективності податкового адміністрування та забезпеченню фінансової безпеки держави. Практична значимість роботи полягає у формуванні рекомендацій щодо покращення податкової політики, що сприятиме зміцненню фінансової стабільності країни та зниженню ризиків виникнення кризових явищ. При дослідженні механізмів підвищення фінансової безпеки через податкову політику запропоновано ряд податкових стимулів для підтримки галузей, які є критично важливими для національної безпеки. Комплексний аналіз взаємозв'язків: аналіз кореляцій між податковими та макроекономічними показниками. Таким чином, дослідження питань оподаткування в контексті фінансової безпеки є надзвичайно важливим для забезпечення сталого економічного розвитку, підвищення рівня добробуту населення та запобігання кризовим явищам, що визначає актуальність даної теми.

Ключові слова: підходи; ефективність; моделі; типи; оподаткування; фінансова безпека; податкова політика; кризовий стан; фінансова стабільність; діагностика кризи; економічна безпека; податкове навантаження; фінансова криза; антикризові заходи; податкове адміністрування; податкові реформи; фінансовий моніторинг; державні фінанси; бюджетна стабільність; фінансові ризики; бюджетна безпека; податкова безпека; методи; підходи; рівень; загрози; механізм аналізу ризиків; система

*I. YURYEVA***FEATURES OF TAXATION IN THE CONTEXT OF FINANCIAL SECURITY AND DIAGNOSIS OF THE CRISIS STATE**

Modern economic processes largely depend on the effectiveness of tax policy, which is one of the main instruments for regulating the financial stability of the state. Studying the modern features of taxation in the context of financial security and the diagnosis of crisis conditions is vital for ensuring sustainable economic development, improving the population's welfare, and preventing crisis phenomena. The article examines the theoretical aspects of financial security and methods for its diagnosis. Furthermore, it analyzes the peculiarities of tax policy in crises and the impact of tax innovations on economic stability. Finally, measures are proposed to optimize the tax burden, which will enhance the efficiency of tax administration and ensure the state's financial security. The practical significance of the work lies in forming recommendations for improving tax policy, which will contribute to strengthening the country's economic stability and reducing the risks of crisis phenomena. In the study of mechanisms for improving financial security through tax policy, a number of tax incentives are proposed to support industries that are critical to national security. Comprehensive analysis of relationships: analysis of correlations between tax and macroeconomic indicators. Thus, the study of taxation issues in the context of financial security is extremely important for ensuring sustainable economic development, improving the welfare of the population and preventing crises, which determines the relevance of this topic.

Keywords: approach; efficiency; model; type; taxation; financial security; tax policy; crisis state; financial stability; crisis diagnostics; economic security; tax burden; financial crisis; anti-crisis measures; tax administration; tax reforms; financial monitoring; public finance; budget stability; financial risks; budget security; tax security; methods; approaches; level; threats; risk analysis mechanism; system

Вступ. Оподаткування є однією з найважливіших функцій держави. Воно спрямоване на забезпечення доходів бюджету, регулювання економічної діяльності та стимулювання розвитку економіки. У контексті фінансової безпеки важливо не лише забезпечувати стабільні надходження до бюджету, але й уникати негативних наслідків, що можуть виникати у випадку надмірного податкового тиску на бізнес і населення. Зростаючі загрози економічній нестабільності, особливо в умовах кризових явищ, зумовлюють необхідність детальної діагностики фінансового стану держави та пошуку шляхів оптимізації податкового навантаження. В Україні оподаткування підприємств здійснюється відповідно до Податкового кодексу України. Податковий кодекс передбачає різні системи оподаткування для різних видів діяльності.

Актуальність дослідження особливостей оподаткування в контексті фінансової безпеки та діагностики кризового стану зумовлена низкою чинників, які мають вагомe значення для сучасної економіки. По-перше, фінансова стабільність держави значною мірою залежить від ефективності податкової системи, яка забезпечує надходження до бюджету та

можливість реалізації соціальних і економічних програм. З іншого боку, нераціональна податкова політика може призводити до значних дисбалансів у фінансовій системі, зростання боргового навантаження, відтоку капіталу та загострення соціально-економічних проблем.

Постановка завдання. Зробити аналіз досвідченості питання оподаткування в контексті фінансової безпеки та фінансових та діагностики кризового стану. Також необхідно визначити об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження є фінансова система держави в умовах кризових явищ, зокрема, процеси та явища, що впливають на її стабільність та безпеку, зокрема врахування податкових питань. Предметом дослідження є особливості податкового регулювання та механізми забезпечення фінансової безпеки, а також методи діагностики кризового стану та їх вплив на фінансову стабільність держави.

Аналіз стану питання.

Теоретичні та практичні питання сучасних підходів в дослідженні надають теоретичну та методологічну базу для вивчення впливу податкової політики на

фінансову безпеку та діагностику кризових станів аналізували закордонні та вітчизняні вчені: А. Лаффер, який досліджував вплив податкових ставок на економічну активність та доходи бюджету (крива Лаффера), Дж. Б'юкенен – аналізував вплив податкового регулювання на суспільний вибір та політичну економію, Р. Масгрейв і П. Масгрейв – розробили теорію державних фінансів, що включає питання оптимального оподаткування та його впливу на економічну рівновагу, Й. Шумпетер – досліджував вплив податкової політики на економічний розвиток та фінансові кризи, Віталій Мельничук, Василь Опарін, Тетяна Заяц – вивчали питання фінансової безпеки України та її залежність від податкової політики. В. Геєць – аналізував структурні особливості економічної кризи та її вплив на фінансову безпеку держави. Д. Норт розглядав роль інституцій та інституційних змін у забезпеченні економічної стабільності, включаючи податкові аспекти. Також значний внесок є в роботах Ф.Бутинця, А. Крисоватого, О.Сидоровича та інші.

Існуючі методи розв'язання задачі.

Для аналізу теоретичних та практичних завдань, пов'язаних із особливостями оподаткування в контексті фінансової безпеки та діагностики кризового стану, використовують різноманітні методи дослідження. Основні з них включають економіко-математичне моделювання, регресійний аналіз, який використовується для оцінки впливу податкових змін на економічні показники (ВВП, доходи бюджету), статистичні методи та системний підхід.

Мета роботи. Головною метою є дослідження та аналіз особливостей оподаткування в умовах фінансової кризи та визначення їх впливу на фінансову безпеку держави. Дослідження етапів та індикаторів кризового стану, які можуть слугувати основою для розробки антикризових заходів.

Постановка задачі. В аналізі питання передбачається визначення конкретних наукових і практичних проблем, які необхідно вирішити для досягнення цілей дослідження. Задачі включають аналіз теоретичних основ фінансової безпеки та оподаткування.

Результати дослідження.

В умовах економічної нестабільності, спричиненої як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками, такими як глобальні фінансові кризи, пандемії, військові конфлікти необхідна своєчасна діагностика кризових явищ та оперативне реагування з боку держави шляхом оптимізації податкових механізмів. Це дозволяє знизити ризики для національної економіки та створити передумови для подальшого стабільного розвитку, дослідити основні підходи до визначення фінансової безпеки держави та її залежність від податкової політики, вивчити наукові концепції, які пояснюють взаємозв'язок між податковим навантаженням і фінансовою стабільністю. Наведемо кілька ключових понять дослідження. Фінансову безпеку, як явище у сфері безпеки, слід вивчати як ціле, відносно самостійне, що включає ряд явищ меншого масштабу, з іншого – ціле – безпосередню частину більшого явища, що відчуває його вплив і впливає на нього; нова якість цілого в порівнянні із звичайною

сумою його частин виникає завдяки структурі, що представляє спосіб поєднання і взаємозв'язку компонентів фінансової безпеки, що входять до неї. Погроза - це такий розвиток подій, дія (бездіяльність), у результаті яких з'являється можливість або підвищується ймовірність порушення нормального функціонування підприємства і недосягненням їм своїх цілей, зокрема нанесення підприємству будь-якого виду збитку. Для кожного підприємства "зовнішні" і "внутрішні" погрози суцільно індивідуальні.

Ризик - це ведення діяльності в умовах невизначеності або ж взагалі сама невизначеність умов і результатів діяльності, а погроза - це вже цілком певне негативний розвиток подій.

Під механізмом антикризового управління слід розуміти сукупність засобів та методів впливу на об'єкт управління - кризові явища. Основними принципами, на яких ґрунтується механізм антикризового управління, визнаються: принцип опори на антикризову свідомість - розуміння негативних наслідків виникнення та поглиблення кризи для усіх суб'єктів антикризового процесу; найважливішими характеристиками свідомості є інтереси, цінності та мотиви діяльності, від яких залежить досягнення поставленої мети; принцип антикризової мотивації діяльності - його суть полягає в переважному використанні засобів мотивації, спрямованих на розв'язання кризових проблем; адміністративні або організаційні заходи не підкріплені економічною та морально-етичною мотивацією, як правило, неефективні; принцип упередженості в розв'язанні проблем - швидкість поглиблення кризових явищ на певному етапі виходить з-під контролю, зміни стають незворотними, тому механізм антикризового управління має бути орієнтованим насамперед на запобігання виникненню та поглибленню кризових явищ; принцип багатоваріантності розробки можливих антикризових процедур з врахуванням фактору невизначеності й ризику реалізації окремих планових заходів, необхідність розробки альтернативних заходів обумовлюється, по-перше, їх можливою не результативністю, по-друге, ймовірністю змін у зовнішньому оточенні, внутрішньому потенціалі, ціле визначенні власників підприємства, внаслідок чого розроблений варіант антикризових дій буде визнаний як недоцільний або неможливий для реалізації; принцип реалістичності в оцінці ситуації, успіхів або невдач, які мають місце; оцінюючи можливість подолання кризи необхідно спиратися на об'єктивну реальність. Інформація про будь-які позитивні зрушення, які мають місце і є результатом діагностики антикризових заходів.

Основна ідея А. Лаффера "крива Лаффера", який є одним із провідних економістів, що досліджував взаємозв'язок між рівнем податкових ставок та податковими надходженнями до державного бюджету. полягає в тому, що існує оптимальна ставка оподаткування, яка максимізує податкові надходження. Наведемо формулювання кривої: якщо податкова ставка занадто висока, це може стримувати економічну активність, знижувати стимул до інвестування і праці, що в результаті призводить до

зменшення податкових надходжень. Якщо ж ставка занадто низька, бюджет також недоотримає необхідні кошти. Застосування цієї аксіоми на практиці, полягає у тому, що важливим є знаходження балансу для уникнення економічного спаду або стимулювання "тіньової" економіки. По-друге, це вплив податкової політики на економічну активність. Дослідження Лаффера, а також інших економістів, свідчать про те, що податкова політика може мати значний вплив, як позитивний так і негативний на економічну активність, рівень зайнятості, інвестиційний клімат, а також загальний рівень добробуту населення. Позитивний вплив це зниження податків на інвестиції та підприємництво, що може стимулювати розвиток бізнесу, створення нових робочих місць та збільшення економічної активності. Негативний вплив полягає у надмірному оподаткуванні, що навпаки, може призвести до "відтоку" капіталу, зниження рівня інвестицій та збільшення безробіття. По-третє, фінансова безпека та податкова політика країни залежить від стабільності надходжень до бюджету, що забезпечується ефективною податковою політикою. А з точки зору діагностики кризових станів, важливо виявляти "червоні прапорці", які свідчать про надмірне навантаження на економіку через податки. Це можуть бути, наприклад, високий рівень податкових боргів, зниження темпів зростання ВВП, зростання дефіциту бюджету. Необхідно використовувати інструменти діагностики, такі як застосування макроекономічних індикаторів, аналізу державного боргу та бюджетного дефіциту, порівняльний аналіз з іншими країнами. Українські науковці також активно досліджують питання впливу податкової політики на фінансову стабільність та безпеку. Вони акцентують увагу на специфічних проблемах, які характерні для української економіки, наприклад це тіньова економіка зі значним її рівнем, що постає серйозним викликом для податкової політики. Вчені досліджують методи зниження "тінізації" економіки, такі як стимулювання добровільної сплати податків, створення умов для легалізації бізнесу. Інший аспект, це проблеми фіскальної дисципліни такої, як недостатня фіскальна дисципліна, що призводить до зниження ефективності податкової системи. Недатна фіскальна дисципліна є однією з основних проблем, що суттєво впливає на ефективність податкової системи та загальний економічний розвиток країни.

Основні проблеми недостатньої фіскальної дисципліни полягають у неефективному використанні бюджетних коштів. Недатна фіскальна дисципліна часто призводить до неефективного розподілу та витрачання державних коштів. Це проявляється у неефективних державних програмах при виділенні коштів на проекти, які не приносять очікуваних результатів або є малоефективними. Недатний контроль за витратами може створювати умови для корупції, коли бюджетні кошти використовуються не за призначенням. Неєфективне управління державними фінансами часто призводить до хронічного дефіциту бюджету, що зумовлює необхідність покриття дефіциту за рахунок запозичень. Постійний дефіцит бюджету змушує уряд збільшувати внутрішні та

зовнішні запозичення, що призводить до накопичення державного боргу. Це може створити серйозні проблеми для економіки, адже значна частина бюджетних коштів йде на обслуговування боргу. Нестача внутрішніх ресурсів для покриття дефіциту бюджету змушує країну звертатися до міжнародних фінансових організацій, таких як МВФ чи Світовий банк, що може обмежувати суверенітет у прийнятті економічних рішень. Неєфективна податкова адміністрація призводить до втрат значної частини потенційних податкових надходжень. Відсутність ефективного контролю призводить до збільшення випадків ухилення від сплати податків. Бюрократичні перепони та корупція в податкових органах знижують ефективність збору податків. Недатна фіскальна дисципліна сприяє зростанню "тіньової" економіки, оскільки компанії та фізичні особи намагаються уникати надмірного податкового навантаження. Значна частина економічної активності проходить поза межами офіційної економіки, що призводить до значних втрат для державного бюджету. Недатна фіскальна дисципліна часто проявляється у слабкому фінансовому плануванні, що призводить до неспроможності уряду забезпечувати стабільне фінансування державних програм та проектів. Відсутність чітких планів і прогнозів щодо державних витрат призводить до виникнення "незапланованих" бюджетних дірок, які потребують термінового перекриття за рахунок зменшення фінансування інших, часто критично важливих, статей бюджету. Відсутність прогнозування та планування призводить до загальної фінансової нестабільності, що може відштовхувати інвесторів і створювати негативний економічний клімат. Шляхи вирішення проблем фіскальної дисципліни це запровадження сучасних методів управління державними фінансами, таких як програмно-цільовий метод бюджетування, запровадження електронного уряду та автоматизованих систем контролю за витратами, реформа податкової системи та спрощення податкового законодавства для зменшення бюрократії, підвищення прозорості та ефективності роботи податкових органів; зменшення рівня "тіньової" економіки, стимулювання легалізації підприємницької діяльності через зменшення податкового навантаження та спрощення реєстраційних процедур; застосування більш жорстких санкцій за ухилення від сплати податків. Підвищення прозорості використання бюджетних коштів передбачають відкритий доступ громадян до інформації про бюджет та витрати; залучення громадських організацій до контролю за витратами.

В результаті дослідження впливу податкової політики на економічну стабільність було проаналізовано вплив змін податкових ставок на основні економічні показники (ВВП, рівень інфляції, зайнятість, доходи бюджету) та визначено оптимальний рівень податкового навантаження, який сприяє фінансовій стабільності держави, було зазначено необхідність проведення оцінки ефективності податкової політики в умовах кризових явищ з дослідженням ефективності різних податкових інструментів (мінімізація негативних наслідків

фінансових криз). Для розробки критеріїв для оцінки впливу податкової політики на економічну безпеку в умовах кризи виявлена необхідність аналізу діагностики кризового стану фінансової системи де визначаються ключові індикатори, які свідчать про наближення фінансової кризи (наприклад, дефіцит бюджету, зростання державного боргу, зниження податкових надходжень) з розробленням методики для раннього виявлення фінансової кризи на основі податкових показників. Дослідження механізмів підвищення фінансової безпеки через податкову політику передбачає вивчення можливості використання податкових пільг та стимулів для стабілізації економіки в кризових умовах, розроблення рекомендацій щодо оптимізації податкової політики для зниження ризиків фінансової нестабільності. Проведений порівняльний аналіз податкових систем різних країн розглядається в контексті проведення аналізу податкових моделей, які успішно забезпечують фінансову безпеку в умовах економічної нестабільності, виявлення кращих практик та можливостей їх адаптації для національної податкової системи із розробкою рекомендацій щодо вдосконалення податкової політики та обґрунтування напрямів реформування податкової системи з метою підвищення її адаптивності до кризових умов, запропонованим заходів щодо підвищення ефективності податкового адміністрування та покращення прозорості податкової системи. В результатах дослідження виявлена необхідність також оцінити ризики та загрози податковій безпеці, визначити основні ризики, які можуть негативно впливати на фінансову безпеку держави через податкову систему, розробити механізми управління ризиками та мінімізації їх впливу на економіку, полягає у наступному. Розробка механізмів управління ризиками та мінімізації їх впливу на економіку є важливим аспектом для забезпечення стабільного розвитку підприємств та національної економіки в цілому. Наведемо ключові етапи і механізми, які можуть бути використані. Перший етап полягає в ідентифікації ризиків. Другий в аналізі навколишнього середовища та вивченні його зовнішніх і внутрішніх факторів, які можуть спричинити ризики (економічні, політичні, технологічні). Третій етап оснований на методах опитувань та інтерв'ю, при якому відбувається збір інформації від працівників, експертів, і клієнтів для визначення можливих ризиків. Четвертий етап - це оцінка ризиків, яка поділяється на кількісну та якісну оцінки, визначення ймовірності настання ризиків та їх потенційного впливу на підприємство або економіку. А також створення матриці ризиків, де наводиться візуалізація ризиків за ступенем їх серйозності та ймовірності. П'ятий етап полягає в управлінні ризиками як то: програма уникнення ризиків, зміна або скасування проектів, які несуть високий ризик, зменшення ризиків щодо впровадження заходів для зменшення ймовірності настання ризиків або їх наслідків (наприклад, впровадження нових технологій, підвищення кваліфікації працівників). Можлива передача ризиків за допомогою страхування або укладання договорів, які дозволяють перенести

частину ризиків на інші організації. І на останнє, це прийняття ризиків. У випадках, коли ризики є допустимими, підприємство може прийняти їх, закладаючи відповідні резерви. Шостий етап: моніторинг та контроль ризиків з регулярними перевітками, проведенням аудиту та оцінки ризиків на постійній основі. Для цього застосовується використання програмного забезпечення, впровадження спеціалізованих систем для моніторингу ризиків і їх аналізу. Етап пов'язаний із розробкою плану дій, короткострокових та довгострокових стратегій, плану реагування на ризики, створення детальних планів для реагування на різні сценарії ризиків, що можуть виникнути. При цьому відбуваються навчання та тренінги, регулярні підвищення кваліфікації, навчання для персоналу щодо управління ризиками, співпраця та комунікація із залученням всіх зацікавлених сторін: співпраця з усіма учасниками процесу, включаючи постачальників, клієнтів, і державні органи. Потрібна відкритість у комунікації, поширення інформації про ризики і способи їх управління серед працівників і партнерів. Останній етап передбачає використання нових технологій, аналіз даних та прогностичні моделі: Використання великих даних та аналітики для прогнозування ризиків і розробки стратегій їх управління, запровадження інноваційних рішень, впровадження нових технологій для зменшення ризиків (автоматизація процесів, використання блокчейн-технологій). Отже, управління ризиками є безперервним процесом, що вимагає постійного вдосконалення та адаптації до змінюваних умов.

Запропоновано дієву систему управління податковими ризиками, яка включає моніторинг та оцінку ризиків, а також розробку превентивних заходів для їхнього мінімізації. Проведено порівняльний аналіз податкових систем країн ЄС та США, теоретичну модель взаємозв'язку між рівнем податкового навантаження та фінансовою стабільністю національної економіки, що дозволило виділити найефективніші податкові інструменти для забезпечення фінансової стабільності. Встановлено, що зниження податкових ставок на окремі види діяльності в короткостроковій перспективі може призвести до зростання податкових надходжень за рахунок збільшення економічної активності, що є критерієм оцінки ефективності податкових стимулів у контексті їхнього впливу на відновлення економіки після кризи та надані комплексні рекомендації щодо податкових реформ, спрямованих на оптимізацію податкового навантаження та зниження ризиків фінансової нестабільності. Запропонована нова методика діагностики кризового стану фінансової системи на основі комплексного аналізу податкових та макроекономічних показників полягає у наступному. Методика діагностики кризового стану фінансової системи на основі комплексного аналізу податкових та макроекономічних показників може включати наступні етапи: визначення ключових показників із ідентифікацією основних податкових та макроекономічних показників, які впливають на стабільність фінансової системи. Це можуть бути,

наприклад, обсяги податкових надходжень, рівень ВВП, інфляція, рівень безробіття, державний борг тощо. По друге, це збір та обробка даних. Збір даних по визначеним показникам за певний період. Це можуть бути як статистичні дані, так і прогностичні оцінки. Важливо також враховувати регіональні особливості. По-третє: аналіз динаміки показників. Виконання аналізу змін кожного з показників протягом часу. Це може включати побудову графіків, розрахунок середніх значень, відсоткових змін тощо. Визначення того, як зміни в одному з показників можуть впливати на інші. Наприклад, як зміна в рівні податкових надходжень впливає на ВВП або інфляцію.

Оцінка ризиків: ідентифікація потенційних ризиків, які можуть виникнути внаслідок негативних змін у показниках. Наприклад, зниження податкових надходжень може свідчити про зростання тіньової економіки або зменшення споживчого попиту. Формування висновків. На основі проведеного аналізу формулювання висновків щодо стану фінансової системи. Визначення потенційних кризових явищ та рекомендації щодо їх подолання. Моніторинг та коригування. Адаптація методики діагностики залежно від нових економічних умов і змін у законодавстві. Розроблена методика дозволяє більш точно оцінити кризовий стан фінансової системи та вжити заходів для його стабілізації.

Ці результати дозволяють не лише поглибити розуміння теоретичних аспектів податкової політики в контексті фінансової безпеки, але й розробити практичні рекомендації для покращення фінансової стабільності та ефективного управління кризовими ситуаціями із проведенням ідентифікації ключових ризиків для податкової безпеки, серед яких: зростання тіньової економіки, ухилення від сплати податків, зниження ефективності податкового адміністрування.

Висновки. Результати дослідження за визначеними задачами в статті відображають досягнення поставлених цілей та розв'язання основних проблем, пов'язаних з особливостями оподаткування в контексті фінансової безпеки та діагностики кризового стану. При аналізі теоретичних основ фінансової безпеки та оподаткування визначено основні фактори впливу податкової політики на фінансову безпеку держави. Досліджено вплив податкової політики на економічну стабільність - проведено регресійний аналіз, який підтвердив наявність нелінійної залежності між податковими ставками та економічним зростанням, що відповідає концепції кривої Лаффера. Зроблено оцінку ефективності податкової політики в умовах кризових явищ: виявлено, що застосування тимчасових податкових пільг у період економічної кризи сприяє підтримці малого та середнього бізнесу, що є

важливим для збереження зайнятості. В діагностиці кризового стану фінансової системи ідентифіковано основні індикатори, які свідчать про наближення фінансової кризи, серед яких: зростання дефіциту бюджету, підвищення державного боргу, зниження рівня податкових надходжень. Розроблено рекомендації щодо вдосконалення податкової політики з оцінкою ризиків та загроз податковій безпеці.

Список літератури

1. Податковий кодекс України від 02.12.10 р. № 2755-VI [Електронний ресурс] – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
2. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: [Електронний ресурс] <http://www.mof.gov.ua/>
3. Основи оподаткування: навч. посіб./ А.І.Крисоватий, О.Ю.Сидорович - Тернопіль: ТНЕУ, 2012. - 234с.
4. Економічний аналіз: навчальний посібник / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир, 2003. – 680 с.
5. Історія податків та оподаткування в Україні: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Ф. О. Ярошенко, В. В. Павленко, В. П. Павленко; за заг. ред. А. М. Подоляки. — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. — 416 с.
6. Laffer Arthur B. The Laffer curve: Past, Present, and Future [Електронний ресурс] / Arthur B. Laffer // The Heritage Foundation. – 2004. – No. 1765. – 18 p.
7. Безоглюк, В. А. Окремі аспекти оподаткування податком на додану вартість [Текст] / В. А. Безоглюк, Л. І. Жідеєва // Вісн. ДДФА. – 2012. – № 1 (27). – С. 142–145
8. Хомутенко В. П. Ідентифікація суб'єктів господарювання як платників податків / А. В. Хомутенко, В. П. Хомутенко // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2014. – № 2. – С. 35-50.
9. Калінеску Т.В. Адміністрування податків.: навч. посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2013 - 290с.

References (transliterated)

1. Podatkoviy kodeks Ukrainy vid 02.12.10 r. № 2755-VI [Elektronnyi resurs] – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
2. Ofitsiyniy veb-sait Ministerstva finansiv Ukrainy. URL: [Elektronnyi resurs] <http://www.mof.gov.ua/>
3. Osnovy opodatkuvannia: navch. posib./ A.I.Krysovatiy, O.Iu.Sydorovykh - Ternopil: TNEU, 2012. – 234 p.
4. Ekonomichnyi analiz: navchalnyi posibnyk / F.F. Butynets. – Zhytomyr, 2003. – 680 p.
5. F. O. Yaroshenko Istoriiia podatkiv ta opodatkuvannia v Ukraini [History of taxes and taxation in Ukraine]: navch. posib. dlia stud. vishch. navch. zakl. / F. O. Yaroshenko, V. V. Pavlenko, V. P. Pavlenko; za zah. red. A. M. Podoliaky. — Kiev: DP «Vyd. dim «Personal», 2012. — pp. 416
6. Laffer Arthur B. The Laffer curve: Past, Present, and Future [Elektronnyi resurs] / Arthur B. Laffer // The Heritage Foundation. – 2004. – No. 1765. – 18 p.
7. Bezohliuk, V. A. Okremi aspekty opodatkuvannia podatkom na dodanu vartist [Certain aspects of value added taxation] [Tekst] / V. A. Bezohliuk, L. I. Zhideeva // Visn. DDFA. – 2012. – no 1 (27). – pp. 142–145
8. Khomutenko V. P. Identyfikatsiia subiektiv hospodariuvannia yak platnykiv podatkiv [Identification of business entities as taxpayers] / A. V. Khomutenko, V. P. Khomutenko // Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen. – 2014. - no 2. – pp. 35-50.
9. Kalinesku T.V. Administruvannia podatkiv [Administration of taxes].: navch. posibnyk. - K.: Tsentri navchalnoi literatury, 2013 - pp 290

Надійшла (received) 12.08.2024

Відомості про авторів / About the Authors

Юр'єва Ірина Анатоліївна (Yurueva Irina) – кандидат економічних наук, доцент, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», доцент кафедри обліку і фінансів; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8159-7763>; Iryna.Yurueva@kphi.edu.ua